

СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ

Демчина Л.І.

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПІДХІД У ДОКУМЕНТОЗНАВЧІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНА, БІБЛІОТЕЧНА ТА АРХІВНА СПРАВА»

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку системи освіти в Україні є пошук нового змісту, форм, методів засобів навчання, виховання й управління. Якісна фахова освіта передбачає формування не лише вузькоспеціалізованих знань для безпосереднього виходу на ринок праці, а й дієвих довготривалих знань, які можуть бути забезпечені лише за умови їхньої фундаментальності, оскільки фундаментальна складова в поєднанні з фаховою підготовкою здатна забезпечити професійну мобільність, а отже, і впевненість у завтрашньому дні. Професійна діяльність сучасного фахівця з інформаційної, бібліотечної та архівної справи передбачає вміння застосовувати навички управління виробництвом та використання інформаційних ресурсів, продуктів та послуг.

У контексті досліджень провідних вітчизняних науковців визначено пріоритетність у підготовці фахівців нової якості, які б швидко реагували на запити суспільного розвитку, вирізнялись гнучкістю професійного мислення, адаптивністю до нововведень у фаховій практиці, сформованими вміннями навчатися та професійно зростати впродовж усього життя, готовністю до самоосвіти та вмотивованістю щодо збагачення власного професійного досвіду [4].

У зв'язку з цим розробки навчальних програм відбувається на основі інтеграції фундаментальної і фахової підготовки майбутніх фахівців, що стане ефективним засобом удосконалення вищої освіти, сприятиме опануванню фахово-орієнтованих навчальних дисциплін на якісно вищому рівні, цілеспрямовано готуватиме студентів до майбутньої професійної діяльності, забезпечуватиме дієвість знань на довготривалу

перспективу, а отже, професійну мобільність та конкурентоспроможність майбутніх фахівців.

Інтеграція, як науковий термін, з'явилась у педагогіці у 80-х роках ХХ століття, враховуючи процеси соціальної, економічної, політичної, інформаційної, культурної та інших сфер життя [1].

Дослідниця І.В. Полякова зауважує, що нині дана категорія недостатньо вивчена у наукових джерелах та існує принципова різниця щодо її тлумачення. Наприклад, у педагогічних джерелах визначення «інтеграція» трактується як складне діалектичне перетворення наукової свідомості, що об'єднує успіхи й досвід освіти. Бачення автора ґрунтується на тому, що інтеграційно-фахова діяльність у педагогічних ЗВО є необхідною умовою базової фахової підготовки спеціалістів освітньої галузі споріднених спеціальностей [4].

Уведення в освітній процес нових державних освітніх стандартів, орієнтація на компетентісну парадигму навчання, збільшення обсягу самостійної роботи студентів обумовили необхідність перегляду існуючих підходів до моделювання інтеграційних процесів у системі вищої інформаційно-бібліотечної освіти. Одночасно варто зазначити, що розвиток демократичного суспільства неможливий без доступу до актуальної та достовірної інформації, у тому числі й наукової, саме тому виникає потреба у підготовці висококваліфікованих фахівців, які здатні здійснювати менеджмент знань та надавати доступ до якісної інформації.

Базуючись на тому, що одним із напрямів розвитку інформаційного середовища є професіоналізація інформаційної діяльності, потрібна фахова різноманітність такої діяльності та нові професії, які забезпечують сталий розвиток інформаційного середовища. Безперечно, в цьому контексті необхідно зберігати сталі професійні напрями (зокрема, бібліотекарів, архівістів, документознавців) із розвитком їх у напрями забезпечення нових суспільних потреб [2].

У професійній структурі суспільства відбулись зміни внаслідок дифузії інформаційних інновацій, що стали одним із чинників уведення до освітнього простору нової спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» з використанням інтеграційного підходу.

А. Соляник звертає увагу, що розробники проекту стандарту вивчали й запозичували кращий європейський досвід щодо встановлення та підтримки академічних стандартів підготовки фахівців інформаційного профілю. Найавторитетнішими з цих документів виявилися стандарти,

запроваджені під грифом «Кодекс якості вищої освіти Великої Британії» з освітнього напрямку «Бібліотекознавство, інформація, знання, документація й архівний менеджмент», прийнятій у березні 2015 р. Назва і зміст стандарту свідчать, що у провідних європейських країнах на єдиній когнітивній та організаційній платформі готують бакалаврів бібліотечного, інформаційного й архівного менеджменту, видавничої справи, магістрів бібліотечних, архівних та інформаційних досліджень. При цьому інформаційну професію визначено як сукупність напрямів підготовки «бібліотекаря», «архівіста», «документаліста», котрих споріднює єдине функціональне поле діяльності – підтримка документно-комунікаційних процесів розвитку суспільства [6].

Названа спеціальність має на меті не лише об'єднати у спільну систему розрізнені елементи професійної інформаційної освіти, а й забезпечити адекватний розвиток інформаційного середовища завдяки підготовці «інформаційних фахівців». Професія інформаційного працівника як самостійний вид діяльності сформувалася на базі бібліотечної справи та бібліографії, значною мірою увібравши основні операціональні та мотиваційні складові цих професій, що традиційно відносять до інформаційних – як з погляду узагальненого об'єкта діяльності – інформаційних ресурсів, так і з функціонального – забезпечення інформаційних потреб користувачів [2].

Із введенням нової спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», ЗВО, які планують здійснювати підготовку за новоутвореною спеціальністю, мають забезпечити рівноправний розвиток в її межах усіх заявлених у назві складових – і бібліотекарів, і архівістів, і інформаційних фахівців [3].

Розробка інтегрованого змісту названої спеціальності сьогодні відбувається на основі системного аналізу існуючої навчально-програмної документації, визначення споріднених навчальних дисциплін професійно-теоретичної підготовки (які в даному випадку є «ядром» інтеграції) та дисциплін загальнопрофесійної підготовки, як зв'язані з ними за змістом. Визначені таким чином дисципліни, в залежності від предмета вивчення об'єднують в блоки модульної програми. Навчальні дисципліни (в межах кожного блоку), між якими існує найбільша кількість споріднених понять, інтегруються між собою та утворюють інтегровані навчальні дисципліни – модулі модульної програми.

Через інтеграцію здійснюється особистісно зорієнтований підхід до навчання, тому що майбутній фахівець сам у змозі обирати «опорні»

знання з різних предметів з максимальною орієнтацією на суб'єктивний досвід, що склався в нього під впливом як попереднього навчання, так і більш широкої взаємодії з навколишньою дійсністю. Жодна окремо взята навчальна дисципліна не спроможна забезпечити формування світоглядної культури майбутнього фахівця. Інтеграційний підхід забезпечує органічне поєднання різноманітних знань і методів пізнання на науково визначеній основі. Саме інтеграція знання призвела до утворення різних циклів дисциплін та їх комплексів. вища освіта покликана на максимальному рівні розвивати особистість студента, формувати його компетентність як майбутнього професіонала [5].

Сьогоднішньому випускнику повинні бути притаманні прагнення до постійного поповнення знань, здатність самостійно ставити і вирішувати різноманітні завдання професійного характеру. Тому на часі пошук нової концептуальної основи, на якій будуватиметься модель фахівця з інформаційної справи широкого профілю.

Список використаних джерел:

1. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних навчальних закладів : теоретико-методологічний аспект : монографія. Кривий Ріг, 2009. 307 с.

2. Матвієнко О., Цивін М. Спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: у пошуках «інформаційного фахівця». *Вісник Книжкової палати*. 2016. № 10. С. 32-35.

3. Матвієнко О., Цивін М. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»: чи буде збережена бібліотечна професія? *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 2. С. 10-12.

4. Полякова І. В. Упровадження інтеграційного підходу у процесі фахової підготовки здобувачів вищої педагогічної освіти під час викладання дисциплін філологічного циклу. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2018. № 44. С. 79-92.

5. Прищупа Ю. Ю. Інтегративний підхід як фактор формування самоосвітньої компетентності майбутніх інженерів-будівельників. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 1. С. 134-138.

6. Соляник С. Сучасні тренди модернізації вищої бібліотечно-інформаційної освіти України. *Вісник Книжкової палати*. 2017. № 1. С. 22-26.